

UDK:-616.913:616.31-08

IMPROVING THE TREATMENT OF HERPES IN DENTAL PRACTICE USING A COMPLEX THERAPEUTIC APPROACH

Chakkanov F.X., Karimova A.Z.
Samarkand State Medical University.

ABSTRACT

Herpes infection (popularly known as herpes) is a group of infectious diseases caused by the herpes virus. There are many types of this infectious agent, but most cases of the disease are associated with herpes simplex viruses - types I and II. After entering the body, the infection remains in it forever and causes clinical manifestations when the general or local immunity is weakened. Timely consultation with a doctor and treatment of herpes can prevent the spread of the infection, reduce its symptoms and improve the patient's life. To optimize a comprehensive approach to the treatment of fixed herpes with the help of the latest generation antiviral drug. All patients underwent a general clinical examination for carriage of herpes virus type 1. At the first visit, a detailed survey was conducted, including the identification of complaints. In the course of observation, it was noted that remission periods of the appearance of elements in the area of fixed areas of the lip mucosa were prolonged in patients who received this treatment regimen. The data of the analysis of immediate and long-term results of the treatment of severe herpes with the introduction of the antiviral effect of the last generation into the treatment regimen of the drug allow to recommend it for clinical use in the practice of periodontologists.

Key words: Herpes infection, dental diseases, viral infection, general treatment, frequency of recurrence.

АННОТАЦИЯ

Герпетическая инфекция (в народе герпес) — группа инфекционных заболеваний, вызываемых вирусом герпеса. Существует множество видов этого инфекционного агента, но большинство случаев заболевания связано с вирусами простого герпеса – I и II типов. Попадая в организм, инфекция остается в нем навсегда и вызывает клинические проявления при ослаблении общего или местного иммунитета. Своевременная консультация врача и лечение герпеса позволяют предотвратить распространение инфекции, уменьшить ее симптомы и улучшить жизнь больного. Цель: оптимизировать комплексный подход к лечению фиксированного герпеса с помощью противовирусного препарата последнего поколения. Всем пациентам проведено общеклиническое обследование на носительство вируса герпеса 1 типа. При первом посещении было проведено детальное обследование, включая выявление жалоб. В ходе наблюдения отмечено, что у пациентов, получавших данную схему лечения, были удлинены сроки ремиссии появления элементов в области фиксированных участков слизистой оболочки губы. Данные анализа ближайших и отдаленных результатов лечения тяжелого герпеса с введением в схему лечения препарата противовирусного действия последнего поколения позволяют рекомендовать его для клинического применения в практике пародонтологов. Проведенное нами клиническое изучение подхода к лечению фиксированного герпеса слизистой обо-

лочки полости рта с введением в схему лечения противовирусного препарата последнего поколения позволило оценить эффективность данной методики в клинических случаях и рекомендовать ее к использованию в практической практике. стоматология. Мы считаем, что эффективность рекомендованных подходов к лечению фиксированного герпеса позволяет снизить процент осложнений и в дальнейшем предотвратить рецидивы элементов поражения.

Ключевые слова: герпетическая инфекция, стоматологические заболевания, вирусная инфекция, общее лечение, частота рецидивов.

ANNOTATSIYA

Herpes infektsiyasi (xalq orasida herpes deb nomlanadi) herpes virusi keltirib chiqaradigan yuqumli kasalliklar guruhidir. Ushbu yuqumli agentning ko'p turlari mavjud, ammo kasallikning aksariyat holatlari herpes simplex viruslari bilan bog'liq - I va II turdagisi hisoblanadi. Organizmga kirgandan so'ng, infeksiya unda abadiy qoladi va umumiy yoki mahalliy immunitet zaiflashganda, klinik ko'rinishlarni keltirib chiqaradi. Shifokor bilan o'z vaqtida maslahatlashish va herpesni davolash infektsiyaning tarqalishini oldini oladi, uning alomatlarini kamaytiradi va bemorning hayot faoliyatini yaxshilaydi. so'nggi avlod antiviral preparati yordamida fiksatsiyalangan herpesni davolashga kompleks yondashuvni optimallashtirish. Barcha bemorlar 1-turdagi herpes virusini tashish uchun umumiy klinik tekshiruvdan o'tkazildi. Birinchi tashrifda, shikoyatlarni aniqlashni o'z ichiga olgan batafsil so'rov o'tkazildi. Kuzatish jarayonida ushbu davolash rejimini olgan bemorlarda lab shilliq qavatining fiksatsiyalangan joylari hududida elementlarning paydo qo'llashining remissiya davrlari uzaytirilganligi qayd etildi. So'nggi avlod antiviral ta'sirini preparatni davolash rejimiga kiritish bilan qattiq herpesni davolashning bevosita va uzoq muddatli natijalarini tahlil qilish ma'lumotlari uni parodontologlarning amaliy qo'llanilishida klinik foydalanish uchun tavsiya qilish imkonini beradi. Davolash rejimiga so'nggi avlod antiviral preparatini kiritish bilan og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining fiksatsiyalangan herpesini davolashga yondashuvni klinik o'rganishimiz ushbu texnikaning klinik holatlarda samaradorligini baholash va uni amaliy stomatologiyada qo'llash uchun tavsiya qilish imkonini berdi. Biz fiksatsiyalangan herpesni davolashda tavsiya etilgan yondashuvlarning samaradorligi asoratlar foizini kamaytirishga va lezyon elementlarining takrorlanishini yanada oldini olishga yordam beradi, deb hisoblaymiz.

Kalit so'zlar: Herpes infektsiyasi, stomatologik kasalliklar, virusli infeksiya, umumiy davolash, qaytalanish chastotasi.

Kirish. Herpes infektsiyasi (xalq orasida herpes deb nomlanadi) herpes virusi keltirib chiqaradigan yuqumli kasalliklar guruhidir. Ushbu yuqumli agentning ko'p turlari mavjud, ammo kasallikning aksariyat holatlari herpes simplex viruslari bilan bog'liq - I va II turdagisi hisoblanadi. Organizmga kirgandan so'ng, infeksiya unda abadiy qoladi va umumiy yoki mahalliy immunitet zaiflashganda, klinik ko'rinishlarni keltirib chiqaradi. Shifokor bilan o'z vaqtida maslahatlashish va herpesni davolash infektsiyaning tarqalishini oldini oladi, uning alomatlarini kamaytiradi va bemorning hayot faoliyatini yaxshilaydi.

Infektsiyaning eng keng tarqalgan shakli labial (labda) shaklidir. Labial shaklning ko'rinadigan alomatlari ko'pincha "sovuq", masalan, "sovuq yaralar" deb ataladi (herpesni ARVI bo'lgan sovuqlar bilan aralashtirib yubormaslik kerak). Vujudga kelish chastotasi bo'yicha ikkinchi o'rinda genital herpes, asosan, genital hududlarga ta'sir qiladi. HSV-1 odatda og'iz, bo'yin, yuz, ko'z va markaziy asab tizimining infektsiyalarini keltirib chiqaradi, HSV-2 odatda anogenital lezyonlarni keltirib chiqaradi. Shu bilan birga, virusning har ikkala turi ham har ikkala lokalizatsiyada, masalan, ko'rinishida shu shakllanish paytida infektsiyadan so'ng

C
A
R
J
I
S

zararlanishga olib kelishi mumkin. Ba'zi herpes viruslari turli xil joylarni yuqtiradi. Virusli infektsiyalarning boshqa shakllari ham mavjud: herpetik panaritium, lat. herpes gladiatorum, kurashchilarda uchraydi, ko'z herpes (keratit), gerpetik ensefalit shakllari, meningit, neonatal herpes, qo'shimcha ravishda, Bell falajiga ham ushbu virus sabab bo'lgan deb taxmin qilinadi. Herpesviridae oilasining boshqa a'zolari, masalan, varikella zoster virusi keltirib chiqaradigan shingillalar ham herpes simplexiga o'xshash simptomlarni keltirib chiqaradi.

Hozirgi vaqtda herpesni to'liq davolaydigan dori yo'q. Mavjud dorilar faqat virusning replikasiyasini bostiradi, ammo neyronlardan virusli DNK parchalarini olib tashlamaydi. Shuning uchun, ayniqsa, immunitet tanqisligi holatlarida (masalan, OIV infektsiyasi, o'smalar yoki organ transplantatsiyasidan keyin) qaytalanish ehtimoli doimo mavjud. Bir necha yil o'tgach, relapslar asemptomatik bo'la boshlaydi, garchi odam boshqalarga yuqumli bo'lsa. Antiviral preparatlar bilan davolash virusning faolligini bostirishi va simptomlarni yengillashtirishi mumkin. Ishlab chiqilayotgan vaksinalar samaradorligini isbotlamadi.

Yuqumli patologiya, shu jumladan herpes virusi keltirib chiqaradigan patologiya bugungi kunda nafaqat umumiy tibbiyotda, balki parodontologiya amaliyotida ham dolzarb muammo hisoblanadi. Rossiya va MDH mamlakatlarida teri va shilliq pardalarning gerpetik infektsiyasining turli shakllari har yili 20 milliondan ortiq odamga ta'sir qiladi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining barcha kasalliklari orasida labial herpes va herpetik stomatitning ulushi 36,7% ni tashkil qiladi.

Herpetik toshmalar ko'pincha yuz va og'izda paydo bo'ladi va bemorlar boshqalarni yuqtirish uchun haqiqiy xavf tug'diradi. Ma'lumki, kattalar populyatsiyasining herpes simplex virusi bilan kasallanish darajasi deyarli 100% ga, 15 yoshgacha bo'lgan bolalarda esa 80% ga yaqinlashadi. Virusli teri kasalliklari orasida herpes virusi (HSV) keltirib chiqaradigan infektsiya kandidoz va leykoplakiyadan keyin uchinchi o'rinda turadi.

Inson herpes viruslarining zamonaviy tasnifiga ko'ra, herpes simplex virusi a-herpes viruslariga tegishli. Va u aniq sitopatogenetik ta'sirga ega, har xil turdagi hujayralarda tez replikasiya qilinadi, bu infektsiyaning yuqori virulentligini belgilaydi. Herpes viruslari shikastlangan teri va shilliq pardalar orqali inson tanasiga kirishga qodir. Klinik ko'rinishlarning og'irligi umumiy intoksikasiyaning namoyon bo'lishi va belgilarining og'irligi va tabiati bilan belgilanadi.

Kattalardagi oddiy herpes ko'pincha tanada aylanib yuradigan antikorlar fonida ilgari klinik jihatdan ifodalangan herpes bilan kasallangan odamlarda yuzaga keladigan kasallikning takroriy shakli sifatida tashxislanadi. Takroriy herpes labialis asab ganglionida yashirin virusli infektsiyani faollashtirishning klinik natijasidir. Lezyonlar ilgari paydo bo'lgan joylarda vesikulyar toshmalarining qattiq tabiati ham qayd etilgan. Ko'pincha bemorlar kasallikning ushbu bosqichini "sovuq isitma" deb atashadi va faol davolash kerak emasligiga ishonishadi. Biroq, ba'zi olimlarning fikricha, fiksatsiyalangan herpes infektsiyasi ba'zi holatlarda saraton kasalligiga aylanadi, chunki herpes simplex virusi majburiy hujayra ichidagi parazit bo'lib, bemorning makroorganizmi hujayralarining biosintetik tizimidan foydalanadi.

Ushbu herpes bilan og'rigan bemorlarning 80% ga karies lezyonlarining ko'payishi kuzatilgan. Tishlarning o'tkir qirralari, periodontal patologiyalar kuzatilgan. Og'iz bo'shlig'ining gigienik holati qoniqarli emas edi, bu og'iz bo'shlig'ida surunkali herpetik infektsiyaning kechishini ham murakkablashtiradi. Bemorlarning 48 foizi takroriy protezlash va plomбалarni almashtirishga muhtoj edi. Bemorlarning 37% qisman ikkilamchi adentiya tufayli protezga muhtoj edi.

Tadqiqotning maqsadi - so'nggi avlod antiviral preparati yordamida fiksatsiyalangan herpesni davolashga kompleks yondashuvni optimallashtirish.

Materiallar va usullar. Ushbu tadqiqotda surunkali takrorlanuvchi fiksatsiyalangan herpes tashxisi qo'yilgan 46 kishi ishtirok etdi. Bemorlarning yoshi 22 yoshdan

55 yoshgacha. Kasallikning davomiyligi 8 oydan 6 yilgacha. Barcha bemorlar 2 guruhga bo'lingan:

1-guruh nazorat guruhi (23 kishi) bo'lib, antiviral preparatlar yordamida an'anaviy dori-darmonlarni qabul qildi.

2-guruh - ishchilar (23 kishi) umumiy qabul qilingan rejimga qo'shimcha ravishda so'nggi avlod antiviral "Devirs" preparatini oldilar.

Barcha bemorlar 1-turdagi herpes virusini tashish uchun umumiy klinik tekshiruvdan o'tkazildi. Birinchi tashrifda, shikoyatlarni aniqlashni o'z ichiga olgan batafsil so'rov o'tkazildi, sizdan lablarning qizil chegarasida eroziya paydo bo'lishi paytida histuyg'ularning tabiatini, qaytalanish chastotasini, lablar elementlari paydo bo'lganda batafsil tavsiflashni so'raydi, birinchi marta lezyon tashxisi qo'yilgan va undan oldin nima bo'lgan. Oldingi davolanishga va uning samaradorligiga e'tibor beriladi. Yaralar va qaytalanishlar sonini, chastotasini va davomiyligini aniqlanadi.

Kislorod terapiyasidan so'ng 2-guruhdagi bemorlar uchun kompleks terapiyada ta'sirlangan elementlar uchun malham tarkibida so'nggi avlod antiviral preparati qo'llanilgan. Ushbu dozlash shaklining terapevtik ta'sirining mexanizmi virusli hujumlarni inkor qilish va takrorlash bo'lib, bu virus ta'sirini pasayishini ta'minlaydi. Preparatga eng sezgir: herpes simplex virusi, adenoviruslar, paramiksoviruslar, hantaviruslar, reoviruslar bo'lib hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari. Davolanish jarayonida so'nggi avlod antiviral preparatini qabul qilgan bemorlarning 2-guruhida qisqa vaqt ichida ijobiy natijaga erishildi. Shuni ta'kidlash kerakki, nafaqat lezyon elementlarining epitelizatsiyasi, balki ushbu guruhdagi bemorlarning umumiy holatining yaxshilanishi hatto bemorning 4-chi tashrifida qayd etilgan, 1-guruhdagi bemorlarda klinik ijobiy yaxshilanish faqat 8 ta tashrifdan keyin sodir bo'ldi.

Kuzatish jarayonida ushbu davolash rejimini olgan bemorlarda lab shilliq qavatining fiksatsiyalangan joylari hududida elementlarning paydo bo'lishining remissiya davrlari uzaytirilganligi qayd etildi. So'nggi avlod antiviral ta'sirini preparatni davolash rejimiga kiritish bilan qattiq herpesni davolashning bevosita va uzoq muddatli natijalarini tahlil qilish ma'lumotlari uni parodontologlarning amaliy qo'llanilishida klinik foydalanish uchun tavsiya qilish imkonini beradi.

Xulosa. Davolash rejimiga so'nggi avlod antiviral preparatini kiritish bilan og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining fiksatsiyalangan herpesni davolashga yondashuvni klinik o'rganishimiz ushbu texnikaning klinik holatlarda samaradorligini baholash va uni amaliy stomatologiyada qo'llash uchun tavsiya qilish imkonini berdi. Biz fiksatsiyalangan herpesni davolashda tavsiya etilgan yondashuvlarning samaradorligi asoratlar foizini kamaytirishga va lezyon elementlarining takrorlanishini yanada oldini olishga yordam beradi, deb hisoblaymiz.

IQTIBOSLAR | ЧОККИ | REFERENCES:

1. Astanovich, A. D. A., Alimdjanovich, R. J., Abdujamilevich, S. A., & Bakhridnovich, T. A. (2021). The State of Periodontal Tissues in Athletes Engaged in Cyclic Sports. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 235-241.
2. Alimdjanovich, R. J., & Astanovich, A. A. (2023). DEVELOPMENT OF DENTAL CARE IN UZBEKISTAN USING A CONCEPTUAL APPROACH TO IMPROVE ITS QUALITY. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 4(4), 536-543.
3. Alimjanovich, J. R., Agababyan, L. R., & Kamalov, A. I. (2021). Prevention and Treatment of Postpartum Hemorrhage. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 2(4), 204-209.
4. Asrorovna, X. N., Baxriddinovich, T. A., Bustanovna, I. N., Valijon O'g'li, D. S., & Qizi, T. K. F. (2021). Clinical Application Of Dental Photography By A Dentist. *The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research*, 3(09), 10-13.

5. Bustanovna, I. N. (2022). Assessment of clinical and morphological changes in the oral organs and tissues in post-menopause women. *Thematics Journal of Education*, 7(3).
6. Bustanovna, I. N., & Sharipovna, N. N. (2023). RESEARCH CASES IN WOMEN AFTER MENOPAUSE CLINICAL AND MORPHOLOGICAL CHANGES IN ORAL ORGANS AND THEIR ANALYSIS. *JOURNAL OF BIOMEDICINE AND PRACTICE*, 8(3).
7. Khusanovich, K. B. R. C. F. (2023). TYPES AND APPLICATIONS OF DENTAL COMPLIMENTS. *Journal of Modern Educational Achievements*, 5(5), 95-99.
8. Ortikova, N., & Rizaev, J. (2021, May). THE PREVALENCE AND REASONS OF STOMATOPHOBIA IN CHILDREN. In E-Conference Globe (pp. 339-341).
9. Qobilovna, B. Z., & Hekmat, K. H. A. S. (2022). CLINIC AND TREATMENT OF ACUTE AND RECURRENT HERPETIC STOMATITIS IN YOUNG PATIENTS. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 10, 40-46.
10. Sharipovna, N. N., & Bustanovna, I. N. (2022). Assessment of clinical and morphological changes in the oral organs and tissues in post-menopause women. *Frontline medical sciences and pharmaceutical journal*, 2(05), 60-67.
11. Zarafruz, B., & Hekmat, K. H. A. S. (2022). Manifestation of herpetic infection in the oral cavity and their timely elimination. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 10, 47-52.